

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: Udrag fra I Sverrig

Citation: Andersen, H. C.: "I Sverrig", i Andersen, H. C.: *I Sverrig*, udg. af Mogens Brøndsted , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2003, s. 148. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaisverrigval-shoot-idm140454473117472/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: I Sverrig

træ strør sine blade over det brægende lam, mens den smilende møddik står rig på erindringer.

Den fattiges eneste rigdom er altså den folkelige kunst, som endog kan frembringe sjældne blomster, utilgængelige for de lærde – det gælder om at være tilfreds hermed. Det er netop hvad *Marionetspillere* (IX) er, en omrejsende dansk artist som forfatteren foregiver at træffe på kanaldamperen. Også han har haft sine storhedsdømme, et begær efter at blive rigtig teaterdirektør, indtil engang en polyteknisk kandidat belærte ham gennem at gøre alle marionetterne levende; de holdt da et sådant postyr at den arme direktør hurtigst muligt ønskede dem til dukker igen. Nu rejser de villigt med ham landet rundt og i udlandet med, hans publikum er internationalt: ukonfirmerede og ufordærvede børn. Man har for længe set det selvironiske og selvbekendende i fortællingen, som er det personligste indslag i rejsebogen og siden blev optaget blandt eventyrene. Eksperimentet henlægges til Slagelse, skolebæringens by, og foretages af en elektromagnetisør, ligesom Ørsted havde henvist ham fra teaterflaskerne til eventyrets domene og sandsig åbnet hans øjne for naturens egne underverker. Men historien er afstemt efter gennemgangstemmet. De uregelmæssige skuespillere tager livet af deres direktør – da han fortryder sit ubesindige ønske, overlever han. Og teaterstykker der forekødes, holder sig på marionetscenen. Udflugt: teaterdigteren forgår, men eventyrdigteren består. Og den han kan takke for sin indsigt, er ikke blot fysiker, men budbringer for en naturreligion, antydet ved det standende billede herpå, solstrålen – der får hans skinnende ansigt til at ligne de evigunge guder. Den jævne gøgler begriber ikke alt i hans forkyndelse, men drager samme konsekvens af den som Andersen af Ørsted, nemlig at menneskeånden rækker ud over døden. I hvert fald føler han nu lykke ved sin beskedne kunst – og gør lykke, også i Sverige!

Det er en befriende løsning efter de høje ambitioner. Således kan kanalarten munde ud i *Slynggaardene* (X), der åbne frie hav med de tusind småøens muligheder. Efter kanalernes kunstige løst og hurdler sænker fartyget sig ned på det jævne plan og slipper ud af snævringerne. Det modsvarer kunstens evne til at bevare og

forny livet. Digterånden skal genskabe kystens svundne minder helt fra oldtiden, vikingernes drøje og barske sølv. Dens skibe sidestilles indirekte med hjuldamperen som menneskets besejring af naturkræfterne.

Hermed stemmer at rigets hovedstad vokser frem på de vilde skær. Stykket om *Stockholm* (XI) er helt forskelligt fra *Vadstena*-skildringen ved ikke at pege bagud, men fremad. Andersen tager byens 600-årige kronike med, men præstener det kunststykke at genfortælle den i nutidsform som en levende billedserie. Og over staden digtergrave hvælver sig en dobbelt regnbue som tegn på at »Sangene leve evigt!» Skildringen ender med et udblik mod fremtiden, idet byens »Aasyn bestandig forynges, bestandig forskjøntnes».

I et lille appendix fra *Djævelen* (XII) dominerer kunsten med gentagen betoning af efterlivet. Billedhuggeren *Byströms* villa viderefører antikken, men hans buste af den »nordiske Improvisator» *Bellman* viser den der med geni og gracie kunne fæstne sin samtids genrebilleder i endnu levende sange. De to valgte *Fredmancitater* sigter begge på døden, og *Bellmans* grav er ukendt og glemt, men en maler opfordres til at førevige hans muse som en flagerende neseade, en *punchens Anadyomene*.³

Derigennem antydes også storbyens skyggesider: drukkelfærdighed og løssaglighed, haster der blev for ensidigt fordemt af kirkelige svovlprædikanter. Andersen ofrer et helt stykke herpå (*En Historie*, XIII, senere optaget blandt eventyrene). Vorherre sender helvedespræsten en drøm for at vise at »i selv de Onde er der en Deel af Gud, en Deel, der vil seire og slukke Helvedes Ild». Og hans hustru finder de evige straffedomme uforenelige med den guddommelige almodighed. Der gives eksempler på at synden er forvildelse (små *Cellefængsler*). Det er ideen om alles lutring og sluttelige frelse, den såkaldte apokatastase, som Andersen og flere tilbød sig, og som blev aktualiseret i disse år gennem en teologisk helvedesdebat over hele Norden.

Den påfølgende *Milærsejls* til *Uppsala* (XIV) kan på en måde illustrere dette, idet den ligesom kanalfarten går fra beklemmende indsnævring – endda truer med at ende i en smal og mørk å –